

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов
« _____ » 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС

(I курс)

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
(На базі повної загальної середньої освіти)

Інститут мистецтв

2016 – 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Оркестровий клас» для студентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Розробники:

Сахарова Лідія Олександрівна, викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Малахова Маргарита Олександрівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв

Протокол від « 7 » вересня 2016 року № 1

Завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності

(підпис)

О.С.Плохотнюк

©Сахарова Л.О.2016

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма навчальної дисципліни	8
IV. Навчально-методична карта дисципліни „Оркестровий клас”	9
V. Завдання для самостійної роботи	10
VI. Система поточного та підсумкового контролю	10
VII. Методи навчання	13
VIII. Методичне забезпечення курсу	13
IX. Орієнтовний репертуар для проведення практичних занять	13
X. Рекомендована література	15

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Оркестровий клас» є нормативним документом Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньої програми підготовки бакалаврів, відповідно до навчального плану галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» 2016 року вступу.

У програмі визначено:

- обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньої програми, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Оркестровий клас»;
- необхідне методичне й інструментальне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів;
- визначені обов'язкові форми діяльності оркестрового колективу (виконання музичних творів, читання нот з аркуша, транспонування);
- різні способи оволодіння навчальним репертуаром (*ескізне* вивчення оркестрових творів – ознайомлення з різноманітними музичними стилями, формування навичок орієнтування у стильових і жанрових ознаках; *грунтовне* відпрацювання оркестрових творів – вивчення нотного тексту, робота над штрихами, темпом, агогікою тощо; *повторне* виконання оркестрових творів – актуалізація оркестрово-виконавського досвіду; *самостійне* вивчення оркестрових творів – закріплення отриманих знань, умінь й навичок, щодо особливостей гри в оркестрі, як професійна мотивація студента.

Мета викладання дисципліни «Оркестровий клас» – розвинути у студентів інструментально-виконавські вміння та сформувати навички оркестрової (ансамблевої) гри.

Завдання навчального курсу:

- ознайомлення студентів з історією створення, будовою, способами звуковидобування, технікою гри, виконавськими функціями та різновидами оркестрових інструментів;
- оволодіння навичками гри на одному або кількох оркестрових інструментах;
- ознайомлення студентів зі специфікою оркестрового (ансамблевого) музикування;
- опанування студентами навичок оркестрової та ансамблевої гри засобом вивчення кращих зразків вітчизняної та зарубіжної класичної, народної й сучасної музики;
- виховання адекватного відчуття ритму й динаміки, архітектоніки твору, вміння слухати інших учасників колективу;

- розвиток музичного мислення й пам'яті, чуття форми, образного уявлення твору музичного кругозору студентів;
- виховання почуття відповідальності за якість опанування оркестровими (ансамблевими) партіями, навичок самоконтролю та самооцінки власних і колективних ігрових дій, творчої ініціативи студентів;
- формування та розвиток музично-пізнавальних здібностей, музичного смаку, емоційно-ціннісного ставлення до музики, культурних надбань свого народу та мистецтва в цілому.

Міждисциплінарна взаємодія. Навчальний курс «Оркестровий клас» передбачає інтеграцію з такими фаховими дисциплінами, як «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Історія музики».

У результаті вивчення дисципліни «Оркестровий клас» студент має опанувати такі фахові та загальні **компетентності**:

- *інструментально-виконавську* (вільне володіння музичним інструментом (інструментами) та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; сформованість навичок оркестрової та ансамблевої гри; здатність до колективного музикування);
- *світоглядну* (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);
- *комунікативну* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати у команді; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення);
- *інформаційну* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- і відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);
- *самоосвітню* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

Курс:	Галузь знань, напря́м підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>I курс-2</i> Кількість змістових модулів: <i>I курс-2</i> Кількість годин на тиждень: <i>I курс-(I сем. – 1 година, II сем. – 2 години.)</i>	Шифр на назва галузі знань: 02 – « Культура і мистецтво» Шифр на назва спеціальності: 025 – «Музичне мистецтво» Освітній рівень: перший (бакалаврський) на базі повної загальної середньої освіти	Обов'язкова Рік підготовки: <i>I</i> Семестри: <i>I - II</i> Аудиторні (практичні) заняття: <i>I курс-56 годин,</i> Модульний контроль: <i>I курс- 4 години</i> Вид підсумкового контролю: <i>залік (II семестр)</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

I курс

№ п/п	Назви практичних розділів	Кількість годин			
		Разом	Аудиторні	Практичні	Модульний контроль
Змістовий модуль 1 Ознайомлення з інструментами оркестру (ансамблю) набуття навичок гри на них. Вивчення та виконання вправ, нескладних п'єс у складі оркестру (ансамблю)					
1.	1.1. Виконавська техніка. 1.2. Опанування та розвиток навичок виконавської техніки. 1.3. Оволодіння навичками колективного музикування .	28	28	28	
	Модульний контроль	2			2
	Усього за I семестр	30	28	28	2
Змістовий модуль 2 Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо					
2.	2.1. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування. 2.2. Формування навичок колективного музикування .	28	28	28	
	Модульний контроль	2			2
	Усього за II семестр	30	28	28	2
Разом за I курс		60	56	56	4

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (I семестр)

Ознайомлення з інструментами оркестру (ансамблю) набуття навичок гри на них. Вивчення та виконання вправ, нескладних п'єс у складі оркестру (ансамблю)

1.1. Виконавська техніка:

- ознайомлення з існуючими видами оркестрів (ансамблів), історією створення інструментів;
- посадка, закріплення положення інструмента, постанова рук;
- оволодіння прийомами звуковидобування (на окремих інструментах);
- гра мажорних гам у дві октави штрихами легато, нон легато, спікато, арпеджіо, акорди;
- роз'яснення функцій та ролі окремих інструментальних груп у колективному музикуванні;

1.2. Оволодіння навичками виконавської техніки в окремих інструментальних групах:

- група домр;
- група баянів;
- група ударних інструментів;
- група бандур та гітар.

Розвиток технічних навичок. Виховання у студентів уважного ставлення до нотного тексту, вміння підбирати необхідну аплікатуру, з'ясовувати виражальний зміст музичного твору.

1.3. Оволодіння навичками колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів:

- одночасний вступ, затримування на ферматах;
- гра в заданому темпі, проведення динамічної лінії за рукою диригента, самостійне відрахування пауз у своїй партії;
- збалансоване звучання свого інструменту в оркестровій (ансамблевій) фактурі, відповідність штрихів, динаміки, темпу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (II семестр)

Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових музичних творів

2.1. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, фразування, артикуляції. Формування та подальший розвиток виконавських навичок.

2.2. Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових музичних творів відповідно до програми II семестру.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС»

I курс

Разом: 60 год.: 56год. – практичні заняття, 4 год. – модульний контроль

Семестри	I	II
Заняття №	1 – 14	1 – 14
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2
Назва модуля	Ознайомлення з інструментами оркестру (ансамблю) набуття навичок гри на них.	Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових музичних творів
Робота на практичному занятті (1 бал за відвід., 10 б. за роботу на 1 занятті)	154 бали	154 бали
Самостійна робота (5 балів за одиницю)	–	–
Види поточ. контролю (МК)	25 балів	25 балів
Усього за семестр	179 балів	179 балів
Загалом	Загальна кількість 358 балів, коефіцієнт 3,58	

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Годин для самостійної роботи на I курсі навчальним планом не передбачено

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Оркестровий клас» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного й підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (5-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 6.2.

Розподіл рейтингових балів за видами навчальної діяльності студента:

Таблиця 6.1.

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Кількість одиниць	Усього
		I курс (1-2семестр)		
1.	Відвідування практичних занять	1	28	28
2.	Робота на практичних заняттях	10	28	280
3.	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	–	–	–
4.	Модульний контроль	25	2	50
Загальна кількість балів		358		
Коефіцієнт		3,58		
Підсумковий рейтинговий бал		100		

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

– *практичні*: індивідуальне виконання оркестрових партій, програвання партій у складі оркестрової групи, оркестрового колективу в цілому;

- усного контролю: індивідуальне опитування, співбесіда.
- самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, вміння та навички:
-

Таблиця 6.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студентів на практичних заняттях, складання модульного контролю. Складання модульного контролю здійснюється в режимі практичного виконання оркестрової програми,

передбаченого для даного модуля. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу кожного модуля.

Усі форми контролю за засвоєнням відповідних знань, та якістю сформованості умінь та навичок студентів з дисципліни „Оркестровий клас” носять практичний характер, а саме: художнє виконання музичних творів індивідуально та у складі оркестру.

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентові упродовж вивчення навчального курсу
«Оркестровий клас»**

I курс

I СЕМЕСТР	МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 1 (практичні заняття)		
Ознайомлення з інструментами оркестру (ансамблю) набуття навичок гри на них. Вивчення та виконання вправ, нескладних п'єс у складі оркестру (ансамблю)		
154	25	–
Усього за I семестр – 179 балів		

II СЕМЕСТР	МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 2 (практичні заняття)		
Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових музичних творів		
154	25	–
Усього за II семестр без урахування коефіцієнта – 179 балів		
Усього за період роботи до заліку – 358 балів, що прирівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта (3,58)		

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: ілюстрація, демонстрація музичного матеріалу.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з нотним та теоретичним матеріалом.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії (у формі колоквиумів); створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- навчально-методична література (Л.о.: 1,2,3,4,5,9; л.д.: 2,3);
- каталог оркестрових партитур, партій;
- робоча навчальна програма;
- аудіо-записи музичних творів в оркестровому (ансамблевому) виконанні.

IX. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

I курс

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні жнуть	обробка М.Різоля	Ой, на горі та женці
		Копав, копав криниченьку Сонце низенько Ой, у полі вітер віє Взяв би я бандуру
	обр. М.Леонтовича інстр. М. Різоля	Ой, вербо, вербо

Твори українських композиторів

Данькевич І.
Лапченко В.
Лятошинський Б.
Петренко М.
Стеценко

Гопак з опери “Богдан Хмельницький”
Українська танцювальна
Тече вода в синє море
Скерцо
Вечірня пісня

Твори зарубіжних композиторів

Бах Й.
Бах Й. – Кабалевський Д.
Гайдн Й.
Глінка М.
Глюк К.
Джойс А.
Калінніков В.
Рамо Ж.
Свірідов Г.
Чайковський П.
Шуберт Ф.
Шуман Р.

Арія, гавот із “Французької сюїти” №6
Прелюдія
Анданте, інстр. А.Черних
Полька
Мелодія з опери “Орфей”
Осінній сон
Сумна пісня
Тамбурин
Маленький триптих
Гра в конячки із “Дитячого альбому”
Мрії
Сміливий вершник

Л.Мелехова
Джойс А.
Калінніков В.
Масне Ю.
Рамо Ж.
Ребіков В.
Свірідов Г.
Тактакишвилі Ш.
Чайковський П.
Шуберт Ф.
Шуман Р.
Щедрін Р.

Осінній сон
Сумна пісня
Елегія, аранжування М.Малого
Тамбурин
Вальс
Маленький триптих
Утіха
Гра в конячки із “Дитячого альбому”
Мрії
Сміливий вершник
Ніч із балету “Коник-горбоконики”

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література основна:

1. Барсова І. О. Книга об оркестре / І. О. Барсова. – [2-е изд]. – М.: Музыка, 1978. – 208 с.
2. Воеводин В. В. Посobie для руководителя студенческого оркестра народных инструментов / В. В. Воеводин. – К.: Гос. метод. центр учеб. заведений к-ры и ис-в, 2003. – 143 с.
3. Голючек М. С. Ансамбль українських народних інструментів / М. С. Голючек. – Навч. посібник. – Київ: КНУКіМ, 2001.
4. Гуменюк А. І. Українські народні музичні інструменти / А. І. Гуменюк. – К.: Наук. думка, 1967. – 243 с.

Література додаткова:

1. Гуцал В. О. Грає оркестр українських народних інструментів : методичні поради керівникам самодіяльних колективів / В. О. Гуцал. – К.: Мистецтво, 1978. – 164 с.
2. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні : зб. статей / М. А. Давидов. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. – 207 с.
3. Дейнега В. М. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів / В. Дейнега // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 22: Музичне виконавство. – Кн. 8. – К., 2002. – С. 119-129.
4. Хащеватська С. С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації / С. С. Хащеватська – Вінниця, НОВА КНИГА, 2008. – 256 с.
5. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підруч. [для вищ. та серед. муз. навч. закл.] / М. А. Давидов. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. – 420 с.
6. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів / П. Г. Іванов. – К.: Музична Україна, 1981. – 110 с.
7. Ільченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності [Текст] : Монографія / О. О. Ільченко ; Київський ін-т культури. - К.: КДІК, 1994. - 116 с.
8. Музыкальная энциклопедия в 6 томах. Гл. ред. Келдыш Ю.В. — М.: Сов. Энциклопедия, Сов. композитор, 1978 – 1982 г. – Т.1, Т.4. – 6176 с., илл.
9. Пляченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями : [монографія] / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2010. – 428 с.
10. Сідлецька Т. І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів: монографія / Т. І. Сідлецька. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 184 с.